

Naturvärdesinventering Kolbotten - åtgärder Haninge kommun

2022-08-31

Frida Sjöborg och Eduardo Ottimofiore, AFRY

Kund: Haninge kommun

Projekt: Naturvärdesinventering Kolbotten, Haninge kommun

Rapport

Författare
Frida Sjöborg
Tel
+46 10 505 51 04
Mobil
+46 72 200 36 32
E-mail
Frida.sjoberg@afry.com

Datum
31/08/2022
Projekt ID
0065892

Kund
Haninge kommun

Naturvärdesinventering Kolbotten - åtgärder

Beställare: Haninge kommun
Uppdragsledare: Frida Sjöborg
Kartor, GIS: Hans Oskarsson
Fältarbete & rapport: Frida Sjöborg, Eduardo Ottimofiore
Kvalitetsgranskning: Karin Sandqvist

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Bakgrund och syfte	3
1.2	Områdesbeskrivning	3
2	Resultat	5
2.1	Fåglar	5
2.2	Naturvärdesinventering	5
2.3	Groddjur	5
3	Åtgärder	6
3.1	Fåglar	6
3.1.1	Förebyggande av störning innan och under byggskede	6
3.1.2	Kompensationsåtgärder efter byggskede	7
3.2	Naturvärdesinventeringen	7
3.2.1	Delområde 1	7
3.2.2	Delområde 2	7
3.2.3	Delområde 3	7
3.2.4	Kompensationsåtgärder efter byggskede	7
3.2.5	Träd	8
3.3	Groddjur	8
3.3.1	Generella råd under byggskedet	8
3.3.2	Generella råd efter byggskedet	8
4	Referenser	9

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Haninge kommun undersöker möjligheten att tillskapa en byggrätt på vad som idag är naturmark i södra delen av planområdet inför att detaljplanen går ut på granskning. Byggrätten omfattar en huvudbyggnad om max 180 kvadratmeter byggnadsarea samt tre friliggande komplementbyggnader med största sammanlagda byggnadsarea om 70 kvadratmeter.

På uppdrag av Haninge kommun har AFRY genomfört en naturvärdesinventering enligt svensk standard (Svensk Standard 199000:2014) av området inför en detaljplan. Naturvärdesinventering genomförs på de idag obebyggda fastigheterna Kolbotten 6:59, Kolbotten 6:60 och Kolbotten 6:61 som idag omfattas av *områdesbestämmelser O14*. Dessa områdesbestämmelser reglerar byggrätten per fastighet till max 70 kvadratmeter byggnadsarea per huvudbyggnad samt två uthus om sammanlagt max 40 kvadratmeter byggnadsarea. I detaljplaneförslaget för dessa tre fastigheter ges per fastighet en byggrätt för en huvudbyggnad om 180 kvadratmeter byggnadsarea samt tre friliggande komplementbyggnader med största sammanlagda byggnadsarea om 70 kvadratmeter.

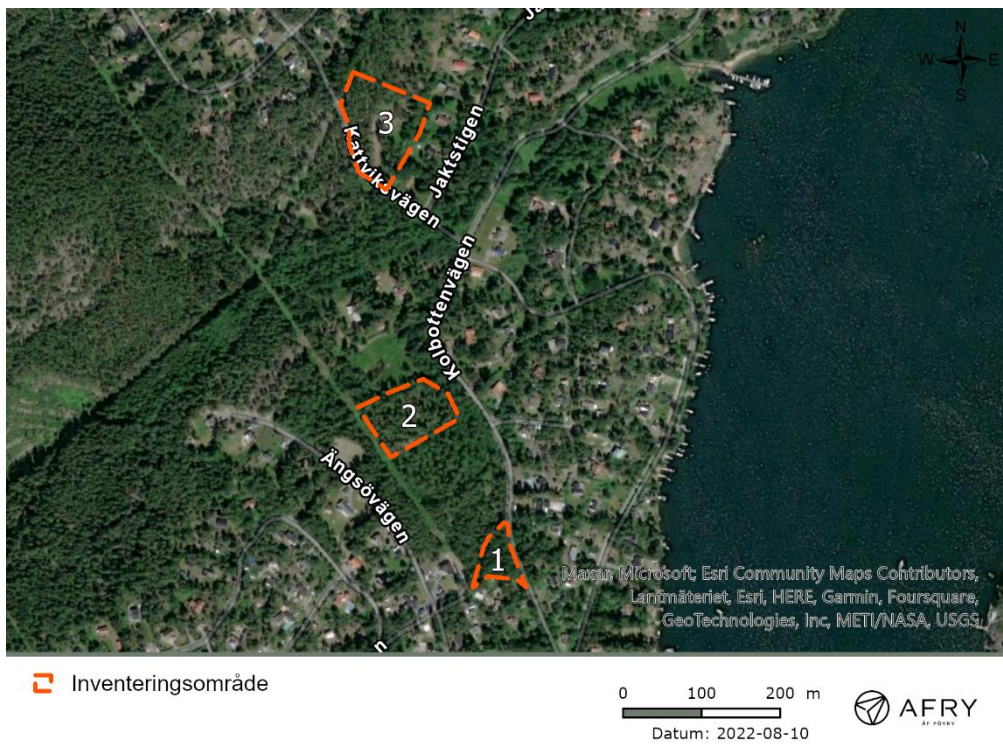
1.2 Områdesbeskrivning

Inventeringsområdet utgörs av fastigheterna Kolbotten 6:1, Kolbotten 6:59, Kolbotten 6:60 och Kolbotten 6:61, samt Vadviken 1:1 i Haninge kommun och omfattar sammanlagt cirka 2 hektar. Inventeringsområdet består främst av skogsmark inom ett villa- och fritidshusområde.

Inventeringsområdet omfattas av tre delområden. Delområde ett är ca 0,25 ha och ligger i den sydligaste delen av inventeringsområdet. Området består främst av trivialskog omringat av Kolbottenvägen, naturskog och hustomter. Delområde två (ca. 0,7 ha) består främst av kuperad barrskog. I närhet av delområde två finns våtmark och två dammar. Dammarna är av mycket fin karaktär, både när det gäller strandzon, omkringliggande växtlighet samt storlek. Delområde tre är ca 1 ha och ligger i den nordligaste delen av inventeringsområdet. Området karaktäriseras av solbelyst sandig mark med ängs- och skogsmiljöer i området. Figur 1 och figur 2 visar den geografiska avgränsningen av inventeringsområden.

Figur 1 Orienteringskarta

Figur 2. Inventeringsområde

2 Resultat

2.1 Fåglar

Inventeringsområdet inom Kolbotten har ett rikt fågelliv, då både art och individantalet var högt och det finns en tydlig fågelaktivitet i och omkring inventeringsområdet. Totalt noterades 28 fågelarter under inventeringen, 23 inom inventeringsområdet, och fem arter utanför inventeringsområdet.

Blåmes, grå flugsnappare, större hackspett och talgoxe observerades häcka inom inventeringsområdena. 17 andra arter har möjlig eller trolig häckning inom inventeringsområdena. För mer ingående beskrivning av naturvärdesinventeringen finns *Fågelinventering Kolbotten* (AFRY 2022).

2.2 Naturvärdesinventering

Vid naturvärdesinventeringen påvisades sex naturvärdesobjekt, tre objekt med naturvärdesklass *fyra, visst naturvärde* och två objekt med naturvärdesklass *tre, påtagligt naturvärde* och ett område som preliminärt bedöms som naturvärdesklass *två, högt naturvärde* se tabell 1. Naturvårdsarter som påträffades inom inventeringsområdet var ask, liljekonvalj kråka, svartvit flugsnappare, stor blåkllocka, blåsuga och liten blåkllocka.

Tabell 1 Översikt över identifierade naturvärdesobjekt.

ID	Naturtyp	Biotop	Biotopvärde	Artvärde	Klass	Delområde
1	Skog och träd	Trivialskog	Visst	Obetydligt	4-visst naturvärde	1
2	Berg och sten	Hällmark	Visst	Visst	3-påtagligt naturvärde	2
3	Skog och träd	Barrskog	Visst	Obetydligt	4-visst naturvärde	2
4	Äng och betesmark	Torräng	Visst	Påtagligt	3-påtagligt naturvärde	3
5	Sandmiljö	Grus-sandmark	Påtagligt	Visst	2-högt naturvärde (prel)	3
6	Skog och träd	Öppen barrblandskog	Visst	Obetydligt	4-visst naturvärde	3

För mer ingående beskrivning av naturvärdesinventeringen finns *Naturvärdesinventering Kolbotten* (AFRY 2022).

2.3 Groddjur

De två dammarna samt deras omgivning bedöms vara mycket lämpliga groddjurslokaler. Dammarna är av en lämplig storlek och det finns gott om vegetation, både på land och i vattnet som groddjuren kan söka skydd under. Dammarna bedöms vara fiskfria och i närheten av dammarna finns både lämpliga övervintringslokaler och faunadepåer. I området kring dammarna med en buffert på ca 300 meter har de observerats padda enligt ett utdrag från Artdatabanken. E-DNA resultatet visade på förekomst av mindre och större

vattensalamander. För mer ingåendebeskrivning av E-DNA analysen hänvisas till rapporten *E-DNA Groddjur, Kolbotten* (AFRY 2022).

3 Åtgärder

3.1 Fåglar

Alla fågelarter är fridlysta i Sverige oavsett artens bevarandestatus, enligt 4 § Artskyddsförordningen (SFS 2007:845) vilket innebär förbud att:

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats.

Förbudet gäller alla levnadsstadier hos fåglar.

I frågan om hur 4 § ska tolkas och hur skyddade fåglar ska beaktas har det funnits mål och prejudicerande domar som fungerat som nationell rättspraxis. Det tillvägagångssätt som tidigare fungerat som rättspraxis påverkades i samband med en nyligen meddelad EU-dom i mål nr C-473/19 och C-474/19 ("Skydda Skogen"). EU-domstolens dom blev mycket uppmärksamman då domen, till skillnad från tidigare, fastslår att i de delar där förbuden enligt 4 § direkt härrör från fågeldirektivets bestämmelser ska skyddet gälla på individnivå och oberoende av artens bevarandestatus (gäller 4 § 1-3 p.). För 4 § 4 p. gäller även fortsättningsvis svensk rättspraxis som avser förbud mot att skada eller förstöra fåglarnas fortplantningsområden eller viloplats.

För att förbuden enligt 4 § 4 p. Artskyddsförordningen ska riskera att falla ut krävs således fortsatt att det sker en påverkan på den lokala eller nationella bevarandestatusen eller en påverkan på den kontinuerliga ekologiska funktionen i arternas livsmiljöer. För 4 § 1-3 p. gäller dock förbudet på individnivå och oavsett påverkan på arternas bevarandestatus.

Häckningssäsongen är en tid när fåglar är särskilt känsliga för störningar, vilket kan innebära en stark påverkan på deras kontinuerliga ekologiska funktion i deras livsmiljö. En stor källa till störning är buller. Buller i naturmiljöer kan vara en allvarlig störningsfaktor som kan leda till ökad dödlighet och försämrad reproduktion (Trafikverket 2016).

Följaktligen kan konstruktionsarbeten påtagligt störa fågellivet, men påverkan är begränsad till byggtiden och långsiktiga konsekvenser torde kunna utebli (Naturvårdsverket, 2004).

3.1.1 Förebyggande av störning innan och under byggskede

AFRY anser att förberedande arbeten vid fåglarnas livsmiljöer, såsom avverkning, schaktning och pålning, behöver genomföras utanför fåglarnas häckningsperiod för att inte utlösa förbud enligt artskyddsförordningen.

Under byggskede är det viktigt att vidta bullerdämpande åtgärder för att kunna underskrida bullernivå vid fåglarnas livsmiljöer utanför planområde, och då undvika störa fågelindivider. Som referens ställer Trafikverket 50 dBA som ett riktvärde i dess riktlinje buller "Buller och vibrationer från trafik på väg och järnväg" (TDOK 2014:1021) för att säkerställa en godtagbar livsmiljö för värdefulla fågelområden. Bullerdämpande åtgärder kan exempelvis vara att sätta upp plank, skärmar, containrar, blocksystem eller annan dylik lösning med samma funktion i tillräckligt stor utsträckning och höjd.

3.1.2 Kompensationsåtgärder efter byggskede

AFRY anser att det behövs visas hänsyn till fågellivet genom att planera bebyggelse enligt ekologiska principer. Innan avverkning är det viktigt att bestämma och markera ut vilka träd och buskar som behöver behållas för att kunna lämna skydd och spridningskorridorer för fågellivet. Beroende på vart man placerar vägar eller byggnader inom inventeringsområdet bör man titta på det kringliggande landskapet när man bevarar träd och buskar. Exempelvis är det inte lämpligt att spara ett mindre grönområde som inte har någon direkt kontakt med det omliggande landskapet, då de ekologiska kvalitéerna minskar drastiskt då grönområdet inte kan ha något utbyte med den närliggande naturen. Annars är exempelvis frukt- och bärbuskar lämpliga att spara då de är en födokälla för många fågelarter. Äldre träd är också ett gott alternativ att spara då fåglar både kan födosöka och bygga bo i dessa träd. Dessa åtgärder kan kompletteras med strategisk plantering av inhemska träd och buskar. Exempel på träd kan vara fruktträd (päron, äpple, körsbär), asp, ek, hassel, järnek, oxel, rönn. Exempel på buskar kan vara fläder, hagtorn, hägg, liguster, nyponrosor, slån.

3.2 Naturvärdesinventeringen

3.2.1 Delområde 1

Naturvärdesinventeringen har inte observerat objekt såsom skyddad natur, påverkan på Natura 2000 område, samrådspåikt enligt 12 kap 6§ miljöbalken eller arter på artskyddsförordningen som kan riskera utlösa förbud för exploatering i delområde 1.

Liljekonvalj samt kråka är upptagen på artskyddsförordningen men är allmänt förekommande inom Stockholms län och AFRY anser inte att dess bevarandestatus påverkas av någon exploatering.

3.2.2 Delområde 2

Beroende på status av groddjur i området, se kapitel 3.3 kan olika åtgärder tillämpas.

Om det inte finns några groddjur i området har naturvärdesinventeringen inte observerats objekt såsom skyddad natur, påverkan på Natura 2000 område, samrådspåikt enligt 12 kap 6§ miljöbalken eller arter på artskyddsförordningen som kan riskera utlösa förbud för exploatering i delområde 2.

3.2.3 Delområde 3

Inom delområde tre identifierades ett antal askar^{EN} vilka skulle kunna markeras ut redan under byggskedet för att inte huggas ner och bevaras. Stor blåklöcka är en signalart men är allmänt förekommande inom Stockholms län och AFRY anser inte att dess bevarandestatus påverkas av någon exploatering.

Den naturligt eroderade sandslänten bedöms påverkas negativt både under byggskedet med risk för ras av tunga maskiner eller vid exploatering av område 3. Sandmiljön är en sällsynt biotop i Sverige. Den angränsande ängen, solläget, bohålen samt de flertalet vildbin och andra pollinatörer som rörde sig i området indikerar på att området kan ha högre artvärde än vad som kan bedömas i en naturvärdesinventering. Det bör utredas vilka vildbin och andra pollinatörer som rör sig i området under lämplig inventeringssäsong.

3.2.4 Kompensationsåtgärder efter byggskede

Efter byggskedet bör det visas hänsyn till naturområdena genom bland annat att återskapa eller återställa biotoper inom respektive delområde. I delområde 3 finns ett område med

ängsblommor och där hade en ängsliknande miljö återskapas med ängsblommor. Inom samma delområde finns det också sand- och grusmiljöer som kan återskapas för att återger sandlevande insekter en möjlighet att bygga bon och jaga i området.

3.2.5 Träd

Träd som avverkas i området bör fällas och inte ringbarkas. Lövträd som fälls i området kan återanvändas som faunadepåer. Faunadepåer kan öka födotillfällena för flertalet insekter, groddjur, fåglar och igelkottar men också fungera som lämpliga övervintringslokaler för flera olika sorters artgrupper.

Fällda barrträd och då främst gran ska inte lämnas kvar längre tid i naturen då det kan skapa angrepp av granbarkborre.

3.3 Groddjur

Med hjälp av E-DNA samt den visuella undersökningen av dammarna kan det konstateras att de bägge dammarna med stor sannolikhet används som leklokal för groddjur. E-DNA kunde konstatera förekomst av mindre vattensalamander och större vattensalamander i de åda dammarna.

En regelrätt fältundersökning av groddjur under lämplig inventeringssäsong bör genomföras. Under fältundersökningen bör inventeringsområdet utökas. Närliggande landskap, inklusive tomter, samt områden som ska grävas för den planerade VA-nätet bör undersökas. Eventuellt bör en spridningsanalys utföras för att få svar på hur groddjuren rör sig i området och vilka andra lokaler de kan tänkas använda sig av. Det är också av intresse att ta reda på vilka andra arter av groddjur som rör sig i området då exempelvis åkergroda har ett starkare lagligt skydd.

Vid planerade arbeten runt dammarna och övervintringslokalerna ska alla aktiviteter planeras och utföras så att lokalens funktion som livsmiljö för groddjur inte försämras. Vid arbeten, såsom exploatering eller byggnation runt de bägge dammarna, viloplatser samt övervintringsområden behöver det således implementeras lämpliga skyddsåtgärder. Både före, under och efter exploatering för att upprätthålla kontinuerliga ekologiska funktioner (KEF). För åtgärder som riskerar att inverka på lokalen krävs en ansökan om dispens från artskyddet enligt 15 § av Artskyddsförordningen skickas till Länsstyrelsen.

3.3.1 Generella råd under byggskedet

Under entreprenörstiden ska hänsyn tas till dammarna och dess strandzoner. Framför allt under groddjurs lek- och uppväxttid vilket är mellan mars och september. Dammarnas funktion ska inte försämras vilket bland annat innebär att vattenståndet i dammen inte får minska eller sina. Inte heller får några kemikalier eller liknande föreningar rinna ner i och omkring dammarna i samband med byggnation. Byggnadsmaterial och fordon bör inte parkeras i närheten av dammarna. Detta för att det inte ska skapas skuggiga ytor tidigt under våren då detta kan bidra till att dammen inte värms upp på våren inför lek.

3.3.2 Generella råd efter byggskedet

Efter byggskedet är det återigen lämpligt att säkerställa att vatten fortfarande finns i dammarna och bäcken. Områdets ekologiska funktioner hade även kunnat förstärkas genom att exempelvis skapa faunadepåer. Faunadepåer är död ved och kan bestå av rishögar eller större stockar i solläge eller skugga beroende på vilken slags funktion eftersträvas. En solig rishög kan fungera som övervintringslokal och insekter samlas i

trästock som placeras i skugga vilket bidrar till en födolokal för groddjuren. En viss rensning av vegetationen i dammarna kan ske vid behov för att inte dammarnas vattenyta ska bli helt igenväxt.

4 Referenser

AFRY (2022). *E-DNA Groddjur, Kolbotten*. Karlstad: AFRY

AFRY (2022). *Fågelinventering Kolbotten*. Karlstad: AFRY

AFRY (2022). *Naturvärdesinventering Kolbotten*. Karlstad: AFRY

Artskyddsförordning (2007:845)

Bina, P. (red.) 2015. *Grodans år*. Faunaväxteriet uppmärksammar Sveriges groddjur Amphibia. ArtDatabanken SLU, Uppsala

Naturvårdsverket (2004). *Effekter av störningar på fåglar – en kunskapssammanställning för bedömning av inverkan på Natura2000-objekt och andra områden*.

SLU Artdatabanken (2022). utdrag av samtliga arter (inkl. skyddsklassade)

SLU Artdatabanken (u.å.). *Liljekonvalj*. <https://artfakta.se/naturvard/taxon/convallaria-majalis-222812> [2022-08-05]

SLU Artdatabanken (u.å.). *Kråka*. <https://artfakta.se/naturvard/taxon/corvus-corone-103035> [2022-08-05]

Skogsstyrelsen. (u.å.). *Bekämpning av granbarkborre*. <https://www.skogsstyrelsen.se/bruka-skog/skogsskador/insekter/granbarkborre/bekampning-av-granbarkborre/> [2022-08-04]

Trafikverket. (u.å.). *Natur – död ved*. <http://trafikverket.diva-portal.org/smash/get/diva2:1389790/FULLTEXT01.pdf> [2022-08-03]